

Khanty-Mansi förlorar rätten till jakt, fiske och renskötsel

[Khanty-Mansi: Sibirien] 1993 erhöll Khanty-Mansiska Autonoma Okrug status som likvärdig medlem i den ryska federationen. I samma konstitution erkänns t.ex. skogen vara en viktig inkomstkälla för ursprungsfolken och av stor betydelse för deras kultur. Men i och med att man fann olja, gas och mineraler i marken fick Putin och ryska duman ett nyväckt intresse och lagarna har skärpts.

För tusentals år sedan kom grupper av människor vandrande och slog sig ner på olika platser i det oändliga Sibirien. De lärde sig att leva i det kärva klimatet och ta vara på vad där gavs. De gladdes åt sin förmåga och kulturer skapades. Dessa folk räknas till de arkiska folken i norr, tillsammans med samer och inuiter. De fiskade och jagade, de tog vara på allt ätbart som fanns i skogen, taigan, och de lärde sig att sköta renen. Och de gick inte illa åt naturen. Omkring år 1100 upptäckte ryssar från väster okända folk vid den stora floden Ob. De benämns yugra och voguly, senare khanty och mansi. De underkuvas och beskattas. Men det startas även en livlig handel med skinn av olika slag och dessa

skattas mycket högt av ryssarna. Man uppförde fästningar och så småningom växte städer upp, som Berozovo och Surgut. Brottslingar förvisades hit till Sibirien, men även prinsar och prinsessor som fallit i onåd. Khanty-mansi har samma ursprung som ungrarna och deras språk hör till den finsk-ugriska språkgruppen, ugrisk av yugrisk. De kallades ibland för ugrier. De befolkade lågslätten runt Ob i den västsibiriska taigan öster om Ural.

Företag exploaterar marken

På 1930-talet tvångsflyttades de från sina områden och sattes i kollektivjordbruk. Man försökte beröva dem deras andliga tro genom att döda deras shamaner och förstöra deras rötter. På 60-talet lyckades många av dem emellertid återvända och återgå till sitt traditionella och nomadiserande liv.

1977 fick regionen status som autonom region och 1993 erhöll Khanty-Mansiska Autonoma Okrug status som likvärdig medlem i den ryska federationen enligt artikel 65 i ryska federationens konstitution. Och i artikel 9 i samma konstitution erkänns t.ex. skogen vara en viktig inkomstkälla för ursprungsfolken och av stor betydelse för deras kultur. Men nya och större hot uppstod

i och med att man fann olja, gas och mineraler i marken. Och för att kunna slå så mycket mynt som möjligt av fyndigheterna planerade Putin och statsduman och den lokala duman att ändra lagen.

Redan är den paragraf som erkände khanty-mansis landrättigheter och gav dem rätt att förbjuda oljeföretag, borttagen. Den nya lagen ger dem inget skydd mot olje-, gas- och gruvföretag, som vill exploatera deras mark. Skogsmarken blir statlig och kan säljas eller arrenderas ut på upp till 99 år till både inhemska och utländska privata företag. Det kan innebära att människorna inte längre kan jaga, fiska eller plocka bär och i värsta fall kan de bli tvungna att flytta.

Internationella protester möter bakslag

Efter starka protester fick Khanty-Mansi Autonomous Okrug i maj 2000 rätt att utse 10-12 parlamentsledamöter till duman och efter brev och kampanjer av internationella solidaritetsrörelser visade regeringen och även företagen en något större respekt för khanernas krav och situationen blev för tillfället lite bättre. Dock betyder den parlamentariska representationen egentligen inte någon större garanti för ursprungsbefolkningen, eftersom de inte längre är i majoritet i sitt eget land. Industrialiseringen har medfört en stor inflyttning av andra ryssar. I november 1998 kallades khanernas ledare i yuganskiområdet till regionguvernören därför

att denne hade fått en mängd protestbrev från utlandet. Efter en del turer löste guvernören problemet genom att skapa en nationalpark för 5 år framåt och gav uppdraget till en man som arbetat för oljebolag i 20 år och inte hade någon kunskap om Yugan eller om khanerna. Och sommaren 2005 började orosmolnen verkligen hopa sig. Det ställdes förslag till nya lagar, som återigen ska underlätta utvinningen av naturtillgångarna. Samtidigt har Putin infört en ny lag som säger att Rysslands 450.000 frivilligorganisationer måste registrera sig på nytt och söka ny licens med villkoret att inte ta emot bidrag och stöd utifrån om detta syftar till politisk aktivitet! Han anser att införandet av denna lag mot non governmental organizations, NGO's, är en av de viktigaste uppgifterna för det ryska justitieministeriet. Vad det innebär är det inte svårt att föreställa sig. Frågan är om den internationella solidariteten och människorättskampen har någon inverkan på Putin och den ryska duman.

Birgitta Pihl

Kartan visar folken i Sibirien. I mitten finns kanterna, eller "Hanter" som de benämns som här. Karta: Infonor, Danmark

